Roll No…….. **Total No. of Printed Pages: [06]**

Total No. of Questions: [11]

B.Com (E-Commerce) (Semester – 2nd)

HUMAN VALUES AND PROFESSIONAL ETHICS

SUBJECT CODE: BHUM0203

Paper ID: [18140209]

Time: 03 Hours **Maximum Marks: 60**

Instruction for candidates:

1. Section A is compulsory. It consists of 10 parts of **ONE** marks each.
2. Section B contains short type question. It consists of 5 questions of **4** marks each. The student has to attempt all questions.
3. Section C contains descriptive type questions. There will be five questions. Each question contains two parts. The students have to attempt any one part from each question. Each part carries six marks.

Section – A **(1 marks each)**

Q1. Attempt the following:

Fill up the blanks

a. ……..is our first level of living.

ਸਾਡੇ ਜੀਣ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੱਧਰ .....ਹੈ।

हमारे जीने का पहला स्तर _____ है।

b. ……..as the basic unit of human interaction.

ਮਨੁੱਖੀ ਅੰਤਰ ਕਿਰਿਆ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਇਕਾਈ.....ਹੈ।

मानवीय अंतरक्रिया की आधारभूत इकाई _____ है।

c. To be in a state of harmony is……..

ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੋਣਾ.....ਹੈ।

व्यवस्था की स्थिति में होना _____ है।

d. There are two kinds of realities in existence…….and…….

ਅਸਤਿਤਵ ਵਿਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਹੈ.....ਅਤੇ.....

अस्तित्व में दो प्रकार की वास्तविकता है _____ और _____

e. There are…….orders in nature.

ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿਚ.....ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ।

प्रकृति में _____ अवस्थाएँ हैं।

TRUE/FALSE

f. There are nine feelings in human relationships.
ਮਾਨਵੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਨੌ ਭਾਵ ਹਨ।
मानवीय संबंधों में नौ भाव हैं।

g. To live only for physical facilities is called human consciousness.
ਕੇਵਲ ਭੌਤਿਕ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਲਈ ਜੀਣਾ ਮਾਨਵ ਚੇਤਨਾ ਹੈ।
केवल भौतिक सुविधाओं की लिए जीना मानव चेतना है।

h. Existence is co-existence.
ਅਸਤਿਤਵ, ਸਹਿ-ਅਸਤਿਤਵ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ।
अस्तित्व, सह- अस्तित्व के रूप में है।

i. Profession is a service.
ਕਿੱਤਾ ਇਕ ਸੇਵਾ ਹੈ।
पेशा एक सेवा है।

j. Natural acceptance change with time.
ਸਹਿਜ-ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਦੀ ਹੈ।
सहज - स्वीकृति समय अनुसार बदलती है।

Section – B **(4 marks each)**

Q2. What is the need for value-education in technical and other professional institutions?
ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ – ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ?
तकनीकी और दूसरे पेशेवर शिक्षा -संस्थानों में मानव-मूल्यों की शिक्षा की क्या ज़रूरत है?

Q3. What is the present attitude towards the body? What are its consequences?
ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਹੋ-ਜਿਹਾ ਰਵੱਈਆ ਹੈ? ਇਸਦ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁਨ?
वर्तमान में हमारा शरीर के प्रति कैसा रवैया है? इसके क्या प्रभाव हैं?

Q4. What do you mean by 'profession'? Why is it required to acquire ethical competence in profession?
ਕਿੱਤੇ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਭਾਵ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਪੇਸ਼ਾਵਰੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ?
पेशे से आप क्या समझते हो? पेशेवर नैतिकता का होना क्यों ज़रूरी है?

Q5. Identify any two important problems being faced by the society today and analyze the root cause of these problems.

ਵਰਤਮਾਨ ਸਮਾਜ ਦੀਆ ਕੋਈ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ-ਕਾਰਣਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

वर्तमान समाज की कोई दो महत्त्वपूर्ण समस्याओं की पहचान करो और इनके मुख्य कारणों का विश्लेषण करो।

Q6. Write short notes on :

ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ

संक्षेप नोट लिखो :

a. Respect

ਸਨਮਾਨ

सम्मान

b. Happiness

ਸੁੱਖ

सुख

Section – C **(6 marks each)**

Q7. a) What are basic human aspirations and what is the program to fulfil the basic human aspirations.

ਮੁਢਲੀਆਂ ਮਾਨਵੀ ਇਛਾਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹਨ?

आधारभूत मानवीय इच्छाएँ कौन सी हैं? और उनकी पूर्ति के लिए क्या प्रोग्राम है?

OR

b) Explain the process of self-exploration with the help of diagram.

ਸਵੈ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉ।

स्व-अध्ययन की प्रक्रिया को चित्र की सहायता से समझाइए।

Q8. a) Define 'love'. How can you say that the love is the complete value?

ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰਪੂਰਨ ਮੁੱਲ ਕਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

प्रेम का क्या अर्थ है? प्रेम को एक सम्पूर्ण मूल्य कैसे कहा जा सकता है?

OR

Q5. Identify any two important problems being faced by the society today and analyze the root cause of these problems.

ਵਰਤਮਾਨ ਸਮਾਜ ਦੀਆ ਕੋਈ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ-ਕਾਰਣਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

वर्तमान समाज की कोई दो महत्त्वपूर्ण समस्याओं की पहचान करो और इनके मुख्य कारणों का विश्लेषण करो।

Q6. Write short notes on :

ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ

संक्षेप नोट लिखो :

a. Respect

ਸਨਮਾਨ

सम्मान

b. Happiness

ਸੁੱਖ

सुख

Section – C **(6 marks each)**

Q7. a) What are basic human aspirations and what is the program to fulfil the basic human aspirations.

ਮੁਢਲੀਆਂ ਮਾਨਵੀ ਇਛਾਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹਨ?

आधारभूत मानवीय इच्छाएँ कौन सी हैं? और उनकी पूर्ति के लिए क्या प्रोग्राम है?

OR

b) Explain the process of self-exploration with the help of diagram.

ਸਵੈ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉ।

स्व-अध्ययन की प्रक्रिया को चित्र की सहायता से समझाइए।

Q8. a) Define 'love'. How can you say that the love is the complete value?

ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰਪੂਰਨ ਮੁੱਲ ਕਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

प्रेम का क्या अर्थ है? प्रेम को एक सम्पूर्ण मूल्य कैसे कहा जा सकता है?

OR

b) Define Sanyam and Health (Svasthya). How are the two related? How does the feeling of sanyama (self regulation) facilitate the correct appraisal of our physical needs?

ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉ। ਇਹ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ? ਸੰਜਮ ਦਾ ਭਾਵ ਭੌਤਿਕ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

संयम और सेहत (स्वास्थ्य) को समझाइए। ये आपस में कैसे संबंधित हैं? संयम का भाव भौतिक ज़रूरतों का सही मूल्यांकन करने में कैसे सहायक होता है?

Q9. a) Explain the four orders in nature. How are the activities in the human order qualitatively different from those of other three orders?

ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮਾਨਵ ਅਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕਿਵੇਂ ਅਲਗ ਹੈ?

प्रकृति की चार अवस्थाओं की व्याख्या करो। बाकी की अवस्थाओं से मानव अवस्था की क्रियाएँ कैसे भिन्न हैं?

OR

b) How does right understanding provide the basis for ethical human conduct? What would be the pragmatic implications of value based living at all four levels of living. Explain.

ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਾਨਵੀ ਆਚਰਣ ਲਈ ਸਹੀ ਸਮਝ ਕਿਵੇਂ ਆਧਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ? ਚਾਰੋਂ ਪੱਧਰਾਂ ਤੇ ਮੁੱਲ ਆਧਾਰਿਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਨ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

निश्चित मानवीय आचरण के लिए सही समझ कैसे आधार बनती है? चारों स्तरों पर मूल्य आधारित जीवन के क्या प्रभाव हैं? चर्चा करो।

Q10. a) "Family" is a natural laboratory to understand human relationships"-elaborate.

"ਮਾਨਵੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਇਕ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਹੈ।" ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

मानवीय संबंधों को समझने के लिए "परिवार" एक कुदरती प्रयोगशाला है। इस कथन की व्याख्या करो।

OR

b) What do you understand by prosperity? What is the difference between prosperity and wealth? How are the two related?

ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਵਿਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ?

खुशहाली (समृद्धि) से आप क्या समझते हैं? खुशहाली और दौलत में क्या अंतर है? इनका आपस में क्या संबंध है?

Q11. a) Give some suggestions to make value-education more effective in the present scenario.

ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਦਿਉ।

वर्तमान स्थिति में मानव मूल्यों की शिक्षा को और प्रभावशाली बनाने के लिए कुछ सुझाव दीजिए।

OR

b) What is difference between 'animal consciousness' and 'Human consciousnesses? Explain with the help of a diagram

'ਜੀਵ ਚੇਤਨਾ' ਅਤੇ 'ਮਾਨਵੀ ਚੇਤਨਾ' ਵਿਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਇਕ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

"जीव चेतना" और "मानव चेतना" में क्या अंतर है ? एक रेखा-चित्र की सहायता से विस्तारपूर्ण चर्चा करो।